

Please note! This is parallel published version of the original article.

To cite this Article:

Stenberg H. & Autero, M. (2016). SIMHE - Supporting Immigrants in Higher Education in Finland - case Metropolia ammattikorkeakoulu. Paper presented at AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät. Seinäjoki. 8.-9.11.2016.

ISBN 978-952-7109-52-6

SIMHE- Supporting Immigrants in higher Education in Finland case Metropolia Ammattikorkeakoulu

Heidi Stenberg
KM, projektijohtaja SIMHE-Metropolia
Metropolia Ammattikorkeakoulu
heidi.stenberg@metropolia.fi

Marianne Autero
FM, projektisuunnittelija SIMHE- Metropolia
Metropolia Ammattikorkeakoulu
marianne.autero@metropolia.fi

1 Taustaa

Ulkomaalaistaustaisten osuus Suomen väestöstä on kasvanut 0,8 prosentista 5,9 prosenttiin vuosien 1990–2014 aikana. Vuoden 2015 aikana turvapaikanhakijoiden joukkoliike yllätti Euroopan valtiot. Suomeen v. 2015 saapui 32 476 turvapaikanhakijaa, joista enemmistöryhmistä 63 % saapui Irakista, 16 % Afganistanista ja 6 % Somaliasta. Tämän hetkinen arvio on, että v. 2030 Suomessa elää 0,5 milj. ulkomaalaistaustaista henkilöä.

(http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tauustaa/maahanmuutto_kasvaa_ja_monipuolistuu).

Kuva1. Turvapaikka- ja pakolaistilasto 2015

(http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot)

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä työ- ja elinkeinoministeriö ja Testipisteen kanssa laativat talvella 2015–2016 vastaanottokeskuksissa tehtävän ensimmäisen osaamiskartoituksen, jonka tarkoituksena oli arvioida mm. luku-, kirjoitus- ja kielitaitoa sekä opiskelu- että työkokemustaustaa.

Yhteenvetona tässä reilun 1000 henkilön osaamiskartoituksessa todettiin, että otoksessa korkeakoulutettuja tai korkeakoulussa opiskelleita tunnistettiin 27 %, joista 16 % oli kertomansa mukaan suorittanut korkeakoulututkinnon. Yleisimmin suoritettu tutkinto oli kandidaatin tutkinto. Kohderyhmästä vain 11 % arvioitiin kykenevän englanninkieliseen opiskeluun. (Vastaanottokeskuksissa toteutettu alkuvaiheen osaamisen tunnistaminen, Testipiste 2016).

Englanninkielinen opiskelu ei tule olemaan kotouttamisen ja TE-keskusten omaehtoiseen koulutukseen myöntämän rahoituksen näkökulmasta tavoiteltava asia jo oleskeluluvan saaneille. Ennen oleskeluluvan saamista englanninkielinen opiskelu esim. avoimessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa on mahdollista, tosin haasteellista, sillä turvapaikanhakijat saavat rahallista avustusta 92€/kk, jolla tulee kattaa kaikki muut menot paitsi ruoka ja asuminen tai 302€, jos turvapaikanhakija laittaa itse ruuan eikä osallistu vastaanottokeskusten tarjoamaan ateriointiin.

2 SIMHE-palvelut vastuukorkeakoulutoiminnassa

Korkeakoulusektorilla on käynnistetty v. 2016 kaksi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa hanketta maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseksi sekä korkeakoulutus- ja urapolkujen tukemiseksi. Pilottihankkeita koordinoivat Finnish University Partnership for International Development (UniPID) -verkosto Jyväskylässä sekä Metropolia Ammattikorkeakoulu Helsingissä.

Supporting Immigrants in Higher Education in Finland (SIMHE) -hankkeiden tarkoitus on sujuvoittaa Suomessa eri statuksilla olevien maahanmuuttajien aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT) sekä ohjata maahanmuuttajia heitä kiinnostavaan korkeakoulutukseen kansallisesti ja alueellisesti. Hankkeet tekevät yhteistyötä työvoimahallinnon, muiden viranomaisten, koulutusorganisaatioiden ja laajan asiantuntijaverkoston kanssa. Tavoitteena on tukea maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan, koulutukseen ja työelämään sekä luoda malleja, jotka toimivat apuna myös muille korkeakouluille vastaavan toiminnan käynnistämiseksi. Hankkeiden käynnistämisen taustalla on opetus- ja kulttuuriministeriön, Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset, julkaisussa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1) esiintuodut haasteet.

2.1 SIMHE-UniPID Jyväskylässä

Jyväskylän yliopiston yhteydessä toimiva SIMHE-piste on tarjonnut neuvonta- ja ohjauspalvelua korkeakouluopinnoista kiinnostuneille maahanmuuttajille 20.4.2016 alkaen sekä verkossa että kasvokkain. Toiminnan alkuvaiheessa palveluja on suunnattu erityisesti turvapaikanhakijoille. Asiakkaan koulutustausta, -toiveet ja -mahdollisuudet kartoitetaan mahdollisten AHOT -hakemusten ja jatkosuunnitelmien pohjaksi. AHOT-päätökset tehdään jatkossakin korkeakouluissa, ja luvanvaraisten ammattialojen osalta päätöksistä vastaavat toimintavaltaiset viranomaiset.

SIMHE-UniPID palvelee myös korkeakouluja parantamalla AHOT-hakemusten kohdentumista sekä kokoamalla ja välittämällä tietoa hyvistä AHOT-käytännöistä ja osaamisen täydentämisen mahdollisuuksista. Hankkeen puitteissa yliopistoille tarjotaan pienimuotoista rahoitusta maahanmuuttajille suunnattujen englanninkielisten opintojaksojen muokkaamiseen virtuaalisiksi. Lisäksi hanke edistää tieteellisen tutkimuksen ja hyvien käytäntöjen välistä vuoropuhelua alan tutkija- ja toteuttajaverkostojen sekä valtakunnallisten työpajojen ja seminaarien kautta.

2.2 SIMHE- Metropolia Helsingissä

Metropolia ammattikorkeakoulussa Helsingissä SIMHE-palvelumuotoina ovat ohjaus- ja neuvontapalveluiden lisäksi myös osaamisen tunnistamisen -palvelu. Ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat tarjolla korkeakoulukelpoisille, korkeakouluopintoja ja -tutkinnon suorittaneille maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Ohjaus- ja neuvontapalveluissa kartoitetaan osaamista, mutta syvällisempi osaamisen tunnistamisen -palvelu on kohdennettu oleskeluluvan saaneille jo korkeakoulututkinnon suorittaneille maahanmuuttajille.

2. Kuva SIMHE-Metropolian palvelut

3 Korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille suunnatut ohjaus- ja neuvontapalvelut

SIMHE-Metropolian ohjaus- ja neuvontapalvelujen toiminta käynnistyi toukokuussa 2016. Palvelut on suunnattu kaikille maahanmuuttajataustaisille henkilöille, joilla on joko korkeakoulutusta tai, jotka ovat hakeutumassa suorittamaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa.

Toiminnan päätavoitteena on auttaa asiakkaita hahmottamaan omat mahdollisuutensa sekä antaa tietoa, neuvoa ja ohjausta, miten asiakas voi itse alkaa pyrkiä kohti haluamaansa koulutus- tai urapolkua. Tiedottaminen, neuvonta ja ohjaus ovat erilaisia toimintatapoja, ja ohjattavan tarve määrittää, mikä näistä on vahvimmin läsnä ohjaustilanteessa Onnismaa (2007, 22–28). Ohjaus- ja neuvontapalvelujen pariin hakeutuminen lähtee täten asiakkaan omasta tarpeesta saada neuvontaa ja ohjausta.

SIMHE-Metropolian ohjaus- ja neuvontapalveluissa on kaksi eri palvelumuotoa: henkilökohtainen ohjauskeskustelu sekä Guidance Generalia -yleisöluento. Ohjaus- ja neuvontapalveluihin voi hakeutua ottamalla yhteyttä sähköpostitse tai soittamalla. Ohjaus- ja neuvontapalveluista on pyritty kertomaan kattavasti SIMHE-Metropolian internet -sivuilla (<http://www.metropolia.fi/palvelut/maahanmuuttajalle/>) sekä suomeksi että englanniksi, jolloin asiakas pystyy jo etukäteen tutustumaan palvelutarjontaan sekä siihen, mikä palvelumuoto soveltuu kunkin asiakkaan tarpeisiin parhaiten. Tämän lisäksi asiakkaille suunnatuilla internet -sivuilla on myös paljon muuta tietoa esimerkiksi kieliopinnoista, työnhausta sekä linkkejä eri yhteistyötahojen sivuille.

Asiakkaiden ohjaustarve vaihtelee suuresti riippuen heidän taustastaan, koulutuksestaan, kielitaidostaan sekä myös ajasta, kuinka kauan he ovat asuneet Suomessa. SIMHE-Metropolian ohjaus- ja neuvontapalvelut toimivat tällä hetkellä ajanvarausperiaatteella, mutta jatkossa on mahdollista toteuttaa myös ”open office” -tyylistä ratkaisua ohjaus- ja neuvontapalveluissa, mikäli tämä koetaan tarpeelliseksi, ja on mahdollista toteuttaa asiakkaan tarpeita parvellen.

3.1 Henkilökohtainen ohjauskeskustelu

Henkilökohtaisen ohjauskeskustelun ensisijaisena tavoitteena on antaa ohjattavalle asiakkaalle aikaa, huomiota ja kunnioitusta sekä tunteen siitä, että häntä kuunnellaan yksilönä (Onnismaa, 2007). Osallistuminen SIMHE-Metropolian ohjauskeskusteluun ei sido asiakasta mihinkään, vaan asiakas voi itse päättää käyttäkö hän palveluja, ja miten hän haluaa toimia jatkossa. Asiakkaat varaavat itselleen ajan henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun, jossa käydään läpi kunkin asiakkaan tilannetta yksityiskohtaisesti sekä pyritään tekemään asiakkaalle suunnitelma, miten hänen tulee edetä esimerkiksi opintoihin tai työelämään hakeutumisessa. Ohjauskeskustelut käydään pääsääntöisesti kasvokkain SIMHE-Metropolian ohjaus- ja neuvontapalveluista vastaavan henkilön

kanssa. Ohjauskeskustelun kesto on noin yksi tunti, jonka jälkeen asiakas on aina tervetullut varamaan uuden ajan tai ohjausta voidaan jatkaa esimerkiksi sähköpostitse tai puhelimitse. Asiakkaalle lähetetään myös pienimuotoiset muistiinpanot ohjauskeskusteluissa esille tulleista asioista kuten linkkejä koulutukseen hakeutumiseen.

Henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa on käynyt touko-lokakuussa 2016 noin 70 asiakasta, joiden koulutustausta, elämäntilanne sekä tulevaisuuden suunnitelmat ovat olleet erilaisia perustuen kunkin asiakkaan taustaan sekä jatkosuunnitelmiin. Asiakkaat ovat edustaneet 20 eri kansallisuutta neljästä eri maanosasta (Aasia Afrikka, Etelä-Amerikka ja Eurooppa), ja englanti on toiminut ohjauskielenä lähes kaikissa ohjauskeskusteluissa. Muutama asiakas on ottanut keskusteluun mukaan esimerkiksi aviopuolisonsa tai ystävän ja muutamalla on ollut myös lapsi mukana ohjauskeskustelussa. Osa asiakkaista on ollut turvapaikanhakijoita tai pakolaistaustaisia, mutta moni on tullut Suomeen myös esimerkiksi avioliiton tai myös alun perin työperäisen muuton vuoksi.

Asiakkaita yhdistävä tekijä on ollut tarve hakea tietoa sekä asiantuntemusta korkeakoulutuksesta ja siihen hakeutumisesta tietävältä taholta sekä halu keskustella ja mahdollisuus kartoittaa omaa tilannettaan yksityiskohtaisesti. Amundsen (2005, 40) kiteyttääkin, että ohjaukseen hakeutuvat etsivät uutta näkökulmaa tai tulkintaa ongelmaansa. Suomalainen koulujärjestelmä ja eri mahdollisuuksien löytäminen ei ole helppoa maahanmuuttajataustaiselle henkilölle, vaikka hänellä olisi korkeakoulututkinto lähtömaastaan. Peavyn (2006, 26) tulkinta siitä, kuinka mahdollisuuksien kirkastaminen avaa ihmisille toivon ikkunoita soveltuu, hyvin maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ohjauksen ydinajatuksiksi, sillä monella heistä on tarvittavat kyvyt oman elämänsä parantamiseen, mutta he tarvitsevat tietoa ja neuvoja sekä ohjausta heille vieraiden käytänteiden selkeyttämiseksi. Tämä tukee myös asiakkaan voimaantumista, sillä he ovat kaikki aikuisia ihmisiä, joilla on oma elämäkokemuksensa, taustansa sekä sieltä hankitut tiedot ja taidot, ja heitä tulee kohdella ennen kaikkea aikuisina (Maunonen-Eskelinen, Kaikkonen & Clayton 2005, 266–268).

SIMHE-Metropolian tarjoama henkilökohtainen ohjauskeskustelu on vastannut asiakkaiden tarpeisiin, sillä moni heistä on tarvinnut yksityiskohtaista ohjausta ja neuvontaa, miten juuri tietyllä taustalla voi hakeutua jatko-opintoihin tai tietylle uralle. Tämä vaatii myös omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden kartoittamista. Mulari (2013, 102–103) tähdentääkin, että itsetuntemuksen kehittämistä ei harjoiteta arkielämässä, mutta usein se tulee merkitykselliseksi juuri elämän murrostilanteissa. Tämä pätee maahanmuuttajiin, koska heidän aiemmin hankitut tiedot ja taidot etsivät muotoaan uudessa ympäristössä.

Monet asiakkaat ovatkin hakeneet esimerkiksi rinnastamispäätöksen tutkinnollensa Opetushallituksesta, mutta tarvitsevat sen jälkeen tietoa jatkokoulutusmahdollisuuksista. Useimmilla asiakkaista on ollut kandidaton tutkinto ja he ovat halunneet jatkaa opintojaan

maisteritasolle. Yksi selkeä kohderyhmä on ollut myös opettajataustaiset asiakkaat, jotka hakevat tietoa, miten voivat suorittaa opettajan pedagogisen pätevyyden Suomessa.

3.2. Guidance Generalia -yleisöluento

Guidance Generalia on kaikille avoin sekä maksuton kuukausittain järjestettävä kaksi tuntia kestävä yleisöluento, jossa kerrotaan Suomen koulutusjärjestelmästä, korkeakoulutusjärjestelmästä sekä siihen hakemisesta. Tämän lisäksi luennoilla on ollut myös vierailevia luennoitsijoita TE-toimistosta, Opetushallituksesta sekä Kelasta. Guidance Generalia on järjestetty tähän mennessä neljä kertaa kesäkuusta 2016 alkaen, ja siihen ilmoittaudutaan sähköisen lomakkeen kautta. Luento pidetään oletusarvoisesti suomeksi ja englanniksi, mutta asiakkaat voivat myös esittää toiveen tulkkaustarpeesta. Mikäli tietylle kielelle ilmenee tarpeeksi tarvetta, SIMHE-Metropolia järjestää tilaisuuteen myös tulkkauspalvelun.

Guidance Generaliassa koulutuksesta kerrotaan yleisellä tasolla, jolloin asiakkaat saavat yleiskuvan Suomen koulutusjärjestelmästä sekä siitä, mitä mahdollisuuksia heillä on hakeutua joko suorittamaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa tai esimerkiksi maisteriopintoja. Guidance Generaliaan on tähän mennessä osallistunut yli 100 asiakasta, ja syyskuun luento videoitiin reaaliaikaisesti SIMHE-Jyväskylän asiakkaille. Vastaava palvelu on suunnitteilla myös jatkossa muihin yhteistyökorkeakouluihin. Guidance Generalia on tuonut myös yhteen SIMHE-Metropolian sekä pääkaupunkiseudulla toimivat kotouttamiskoulutusta tarjoavat oppilaitokset, jotka ovat tuoneet korkeakoulutettuja asiakkaita luennoille osana kotoutumiskoulutusta.

4 Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen

SIMHE- vastuukorkeakouluille on annettu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta tavoitteeksi tunnistaa ja tunnustaa turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien aikaisempaa osaamista. Opetushallituksen ja Valviran rooli tutkintojen rinnastajana ja laillistajana on selviö. Tutkinto ja osaaminen eivät ole kuitenkaan synonyymeja keskenään, ja lisäksi eri maiden tutkintojen sisällöt poikkeavat toisistaan. Helsingin seudun kauppakamarin selvityksessä todettiin keväällä yritysten tarvitsevan erityisesti tietoa tai apua maahanmuuttajien osaamisen ja pätevyyden tunnistamiseen, asettautumispalveluiden hoitamiseen, rekrytointiin ja suomalaiseen työkulttuuriin ja kieleen perehdyttämiseen (<http://helsinki.chamber.fi/fi/uutiset/yritykset-tarvitsevat-tietoa-vieraskielisesta-tyovoimatarjonnast/>).

4.1. Osaamisen tunnistamisen problematiikkaa ja käytänteitä

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) on tutkintoon johtavassa koulutuksessa ammattikorkeakouluihin systemaattisesti jalkautunut käytäntö. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan vaihetta,

jossa kartoitetaan/ selvitetään, mitä ja millaista aiemmin hankittua osaamista opiskelijalla on (Ijäs 2010, 23). Tunnistaminen ei suoraan johda virallisen todistuksen tai tutkintotodistuksen antamiseen, vaan se voi toimia virallisen tunnustamisen pohjana. AHOT toimintakäytännön avulla on pystytty vähentämään koulutuksen päällekkäisyyttä ja motivoimaan opiskelijoita. SIMHE-Metropolian asiakkaat eivät ole kuitenkaan opiskelijan roolissa, joten tästä syystä ammattikorkeakoulun AHOT-käytänteet eivät ole suoraan siirrettävissä SIMHE- Metropolian toimintaan.

Ammatillisen osaamisen mittarina voidaan pitää kykyä soveltaa ja tietoaan ja taitojaan päämäärän saavuttamiseksi. Käytännössä monikulttuurisen osaamisen tunnistamisen isoja haasteita ovatkin kielimuurit ja kulttuurierot. Osaamiseen ei liity myöskään pelkän tiedollisen ja taidollisen osaamisen hallitseminen, vaan myös monia ammatillisia ja asenteellisia piirteitä. Siksi osaamisen tunnistamiseen on kehitettykin erilaisia menetelmiä ja työkaluja. Osaamisen tunnistaminen ei koske ainoastaan muodollisten opintojen arviointia vaan myös muualla tehdyn työn kautta saavutetun osaamisen arviointia. (Maahanmuuttajat ja ammatillisen osaamisen moninaisuus, Keso 2010, 65–68).

Osaamista voidaankin tunnistaa ja arvioida monella eri tavalla. Lähes aina käytetään paria eri tunnistamisen keinoa. Keinot ja välineet riippuvat koulutuksesta ja työurasta. Insinööriyössä ja sosiaalityössä keinot ovat erilaiset. Samoin esimerkiksi vaatetussuunnittelijan tai graafikon työssä/opinnoissa.

Esimerkkejä muun muassa Voimaa- ja Mundo -hankkeissa käytetyistä osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin ”työkaluista”:

- Itsearviointiin sisältyy henkilön oma näkemys osaamisesta. Itsearviointia voidaan tehdä monipuolisen skaalatun lomakkeen avulla tai henkilöä voidaan pyytää kirjoittamaan teksti omasta osaamisesta. Itsearviointi toimii usein pohjana muiden arviointimenetelmin käyttämiselle. Itsearviointi on peili siitä, miten henkilö näkee oman osaamisensa.
- Todellinen tai simuloitu työpaikkatyöskentely tarkoittaa osaamisen näyttämistä oman ammattialan autenttisella tai simuloitulla työpaikalla. Työ voi olla esimerkiksi jonkun laitteistokokoonpanon kokoaminen tai työskentely vanhuspotilaiden kanssa yhden aamupäivän ajan.
- Ammatillinen portfolio on kokoelma henkilön tekemistä töistä ja oma arvio onnistumisesta.
- Ammatillinen keskustelu/dialogi tarkoitetaan kollegoiden välistä keskustelua, jossa käy esiin, miten hyvin ammatillinen ymmärrys rakentuu. Tätä tapaa käytetään usein haastattelun yhtenä osana. Keskustelun avulla selviää, miten esimerkiksi ammatillinen terminologia on käytössä.
- Haastattelu toimii parhaiten täydentämässä muita osaamisen tunnistamisen välineitä. Jokainen haluaa tehdä hyvän vaikutelman haastattelussa, hyvä vaikutelma ei kuitenkaan yksin kerro riittävästi osaamisesta.

- Kirjalliset tehtävät ovat yleensä suoraan omiin työtehtäviin liittyviä. Esimerkkeinä voisivat olla: kerro, miten tehdyn produktion tekijänoikeudet hoidettiin tai tee selvitys saneerausremontin työsopimusten laadinnasta. Myös erilaiset tenttityyppiset tehtävät ovat mahdollisia. Sellaisia voisivat olla esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät kysymykset.
- Ryhmätyöskentely mahdollistaa yhden hyvän keinon selvittää esimerkiksi ongelmanratkaisuosaaamista.
- Kuvien käyttö sopii tilanteisiin, jossa kielitaitoa ei tarvita ja ammatillista taustaa tunnistetaan kuvien avulla. Näin voidaan edetä yhä tarkempiin ammattikuviiin. Tätä keinoa voidaan käyttää myös koulutustaustan selvittämisessä.
- Verkossa tapahtuva työskentely ja arviointi on nopea tapa selvittää osaamista. Se soveltuu hyvin digitaalisen osaamisen kartoittamiseen. Se on myös nopea keino selvittää ammatillista osaamista.
- Vertaisarviointi voi olla osana lähes mitä tahansa arviointimenetelmää. Siinä arvioidaan toisten samassa tilanteessa olevien tuotoksia tai toimintaa. Arviointia on hyvä tukea antamalla osallistujille arviointiohje siitä, mihin erityisesti tulisi kiinnittää huomiota. Vertaisarviointi kehittää osallistujien taitoa arvioida omaa työskentelyään. Vertaiset voivat antaa palautetta samalta tasolta toisilleen. Vertaispalaute yleensä kannustaa tekemään työnsä paremmin kun tietää, että toiset tulevat arvioimaan sitä.
- Harjoitustyö voi sisältää tekemistä, lukemista, tiedon hakemista, suunnittelua tai jotakin muuta. Työ voidaan tehdä yksin tai ryhmässä. Työhön voi liittyä ohjausta tai se tehdään täysin itsenäisesti.
- Mind Map eli Miellekartta voi olla osana muita arviointimenetelmiä. Miellekartta on graafinen esitys jostakin asiasta. Miellekarttaan ei kirjoiteta kaikkea yksityiskohtaisesti vaan siihen poimitaan avainsanoja. Niistä voidaan arvioida kykyä hahmottaa asiakokonaisuutta. Miellekartan arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen miten monipuolisesti asia on esitetty. Miellekarttoja voi yhdistää myös muihin arviointimenetelmiin.

4.2. SIMHE- Metropolian kokemuksia korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisesta

Osaamisen tunnistaminen ja ohjaus kulkevat käsi kädessä. Ohjausta ei voida antaa ilman osaamisen kartoittamista. SIMHE- Metropolian osaamisen tunnistamisen palveluilla tavoitellaan kuitenkin syvällisempää osaamisen tunnistamista, jonka tuloksena laaditaan osallistujalle tunnistetusta osaamisesta dokumentti. Dokumentin tavoitteena on auttaa henkilöä itseään hahmottamaan oma osaamisensa paremmin ja hyödyntämään mahdollisen täydennyskoulutuksen suunnittelussa tai työllistymisessä. Dokumenttia on suunniteltu yhteistyössä Uudenmaan te-palveluiden kanssa hyödyntäen opetus- ja kulttuuriministeriön aiemmin rahoittaneen Maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen -kehittämishankkeen Uudenmaan TE-toimistossa 2014–

2015- tuloksia. Dokumenttia testataan syksyn 2016 aikana ja dokumentin hyödynnettävyyden arviointi valmistuu kevään 2017 aikana.

4.2.1. Osaamisen tunnistamisen palvelun pilotointi tekniikan koulutusosalalla

Osaamisen tunnistamisen palvelu käynnistyi Metropoliasa huhtikuussa tekniikan koulutusosalalla ja se toteutettiin yhteistyössä vastaanottokeskuksia ylläpitävän Luona Oy:n sekä Helsingin maahanmuuttoyksikön kanssa. Metropolian tekniikan, matematiikan ja maahanmuuttajien koulutuksissa työskentelevien asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta osaamisen tunnistamisen kohteiksi valikoituivat insinöörin alakohtaisen ammatillisen osaamisen lisäksi matemaattinen ja digitaalinen osaaminen. Lähtökohtana osaamisen sisällölliselle tunnistamiselle oli työnantajien arvostama osaaminen ja toisaalta haluttiin myös arvioida, mitä henkilön aiemmin hankkimasta osaamisesta voidaan tunnistaa ja tunnustaa osaksi hänen mahdollisia myöhempiä opintojaan (AHOT). Ammattikorkeakouluopinnoissa käytetään edelleen pääsääntöisesti kirjallisia menetelmiä osaamisen arvioinnin menetelmänä ja tästä syystä ensimmäisessä osaamisen tunnistamisen pilotissa haluttiin arvioida myös tämän menetelmän soveltuvuutta kohderyhmän osaamisen tunnistamisessa.

Osaamisen tunnistamisen päivään osallistui 30 maahanmuuttajaa, 28 miestä ja 2 naista. Enemmistö heistä oli Irakista, muutama Syyriasta, Afganistanista, yksi Iranista ja Valko-Venäjältä. Osallistujat olivat 20–44 vuotiaita, joista puolet kertoivat suorittaneensa kandidaattitasoisen insinööritutkinnon ja puolella opinnot olivat keskeytyneet. Monet tutkinnon suorittaneista osallistujista kertoivat tutkintotodistuksensa olevan joko maahanmuuttoviraston oleskelulupaan liittyen tai opetushallituksen tutkinnon rinnastamisen käsittelyssä. Osallistujien ilmoittamia ammattinimikkeitä oli useita muun muassa tietotekniikka-, rakennus-, elektroniikka-, kone-, silta-, öljy-, maatalous- ja sotainsinööri. Muutama osallistujista oli ollut Suomessa jo lähes kolme vuotta ja suurin osa 6-10 kuukautta. Testi oli mahdollista tehdä arabiaksi, englanniksi tai suomeksi. Osaamisen tunnistamisessa käytettävään kieleen päädyimme ennakoilmoittautumisessa ilmoitettujen kielitoiveiden pohjalta.

Matemaattista osaamista arvioitiin matematiikan tehtävillä, joiden sisältö vaihteli perus aritmetiikasta ja algebrasta differentiaali- ja integraalilaskentaan. Digitaalista osaamista arvioitiin monivalintatehtävillä, ja insinööriosaaamista case-pohjaisilla ongelmanratkaisutehtävillä. Tehtävävaihtoehtoja oli useita tekniikan eri aloilta, ja tämän lisäksi mahdollistettiin yksi ns. "open case"-tehtävä, jossa osallistuja sai itse hahmotella omaa osaamistaan kuvaavan tehtävän ja esittää siihen ratkaisun. Digitaalista osaamista tunnistettiin kaikilta, mutta matematiikan ja tekniikan alan osaamisessa löytyi hajontaa. Tutkinnon omaavilta osallistujilta tunnistettiin useammin matemaattista osaamista. Tekniikan alan osaamisen tunnistamisessa tutkinnolla ei ollut nähtävissä niin paljon vaikutusta osaamisen tunnistamisessa kuin matematiikan osaamisessa. Vasta vajaa vuoden Suomessa olleilta turvapaikanhakijoilta tunnistettiin huomattavasti harvemmin

matemaattista osaamista kuin pidempään maassa olleilta, joilta matemaattista osaamista tunnistettiin kaikilta. Turvapaikanhakijoilta tunnistettiin harvemmin myös tekniikan osaamista. Huomioitavaa oli se, että kaikissa kohderyhmissä havaittiin selvää täydennyskoulutuksen tarvetta kaikilla osa-alueilla, jos tuloksia verrataan suomalaiselta insinööritä edellytettävään osaamiseen.

4 LOPUKSI

Tekniikan alan osaamisen tunnistamisen pilotin lopputuloksena päädyttiin jatkokehittämään osaamisen tunnistamisen palvelua niin kohderyhmän, sisällön kuin menetelmänkin osalta. SIMHE -Metropolian palveluiden asiakassegmenteiksi on tunnistettu korkeakoulukelpoiset, korkeakouluopinnot keskeytyneet, kandidaatti- ja maisteritutkinnon suorittaneet turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat. Ohjauspalvelut ovat kaikkien asiakkaiden käytössä, mutta syvällisempi osaamisen tunnistamisen palvelu on syksyllä suunnattu jo oleskeluluvan saaneille ja tutkinnon suorittaneille maahanmuuttajille. Palvelun tavoitteena on edistää osallistujien työllistymistä ja mahdollista täydennyskouluttautumista. Osaamisen tunnistamisen palvelu on kaksivaiheinen ja osallistuja voi valita osallistuuko hän sekä osaamisen kartoitukseen ja osaamisen näyttämiseen. Osaamisen kartoitus toteutuu itsearviointin, haastattelun ja ammatillisen keskustelun avulla. Osaamisen näyttäminen on kytketty sivutoimisena opiskeluna suoritettavaan 10 op työelämäprojektiin, johon maahanmuuttaja voi halutessaan veloituksetta osallistua yhdessä tutkinto-opiskelijoiden kanssa. Osaamisen tunnistaminen suoritetaan joko englannin- tai suomen kielellä ja tämän taustalla on ajatus siitä, että näin edistetään realistisesti osallistujan työllistymistä tai opiskeluvalmiuksia.

Syksyllä 2016 SIMHE-Metropolian osaamisen tunnistamisen palveluun on kytkeytynyt 37 oleskeluluvan jo saanut ja tutkinnon suorittanut maahanmuuttajaa. Heistä 13 on liiketalouden kandidaattitutkinnon suorittanut ja 24 tekniikan. Enemmistö haluaa osallistua osaamisen tunnistamiseen englannin kielellä. Osaamisen kartoitus vaiheessa on jo ilmennyt, että erityisesti mahdollisuus osallistua työelämäprojektiin on osallistujista merkityksellistä ja motivoivaa. Vuoden 2017 aikana saamme lisää tuloksia syksyn osaamisen tunnistamisen palvelulle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta: mitä täydennyskoulutuspolkuja kohderyhmälle tarvitaan, miten monivaiheinen osaamisen tunnistamisen menetelmällisesti mahdollistaa osaamisen arvioinnin, edistääkö osaamisen tunnistamisen dokumentti työllistymistä ja mahdollisessa koulutuksessa AHOTointia.

Ohjaus- ja neuvontapalveluista erityisesti Guidance generaliaa jatkokehitetään, ja tilaisuuden hyödyntäminen mahdollistetaan videoyhteydellä myös muille kiinnostuneille korkeakouluille. Vastuukorkeakouluin aloittavat v. 2017 Metropolia ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston lisäksi Helsingin ja Turun yliopistot. 1-2 muuta vastuukorkeakouluna jatkossa toimivaa ammattikorkeakoulua selvinnee marraskuun alussa.

LÄHTEET

Amundsen N.E. 2005. Aktiivinen ohjaus. Opas uraohjauksen ammattilaisille. Juva: WS Bookwell Oy

Maunonen-Eskelinen I, Kaikkonen L & Clayton P teoksessa Launikari M & Puukari S. (edit.) 2005. Multicultural Guidance and Counselling. Theoretical Foundation and Best Practices in Europe

Mulari M. 2013. Tietoisen ammatinvalinnan opas. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Onnismaa J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Hakapaino

Peavy. R. V. 2006. Sosiodynaamisen ohjauksen opas. Helsinki: Helsingin Painotuote Oy

Puuronen, J. & Soininen, T. 2015. Maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen -kehittämishanke Uudenmaan TE-toimistossa 2014–2015

Maahanmuuttajat ja ammatillisen osaamisen moninaisuus, toim. Matti Rantala. 2010.

Saatavana:

http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/TK/Kuvat/MET_voimaa_sahkoinen.pdf

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen nykytila ja kehittämishaasteet ammatillisessa peruskoulutuksessa Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja, toim. Eva Ijäs. 2010.

Saatavana:

http://www.opi.fi/download/124333_Tohditko_tunnistaa.pdf

Vastaanottokeskuksissa toteutettu alkuvaiheen osaamisen tunnistaminen, Testipiste 2016
Saatavana:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/maahanmuuttajien_koulutuksen_kehittaaminen/VOK-raportti_21032016.pdf